

บทคัดย่อ

เนื่องจากในปัจจุบัน การดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่มักจะกระทำในรูปของนิติบุคคล ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การประกอบธุรกิจของนิติบุคคลนั้นสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนใหญ่ได้หากนิติบุคคลได้ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ขึ้น และย่อมเป็นธรรมดาที่ค่าความเสียหายที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำนั้นส่วนใหญ่แล้วจะมีจำนวนมากกว่าค่าความเสียหายที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดความผิดและโทษของนิติบุคคลในทางอาญาขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมนิติบุคคลและป้องกันมิให้นิติบุคคลกระทำความผิดและก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ขึ้น

การกำหนดความผิดและโทษของนิติบุคคลในกฎหมายของไทยนั้นเริ่มมีการกำหนดความรับผิดของนิติบุคคลไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ซึ่งนับได้ว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นประมวลกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) ฉบับแรกของไทย นอกจากนี้ก็ยังปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งพิพากษาลงโทษนิติบุคคลในความผิดฐานต่างๆ ทั้งความผิดที่กระทำโดยเจตนาและความผิดที่กระทำโดยประมาทซึ่งมีความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นความผิดทั่วไป เช่น ความผิดฐานปลอมเอกสาร ความผิดฐานใช้เอกสารปลอม ความผิดฐานฟ้องเท็จ ความผิดฐานเบิกความเท็จ ความผิดฐานใช้ชื่อทางการค้าของผู้อื่น ความผิดฐานทำลายชื่อเสียงทางการค้า ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายของไทยและจากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าศาลไทยได้ยอมรับว่านิติบุคคลมีความรับผิดชอบอาญาเป็นการทั่วไปได้

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กล่าวถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยว่า การกำหนดขอบเขตความรับผิดทางอาญาและโทษสำหรับนิติบุคคลนั้นมีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดที่เป็นนิติบุคคลมากน้อยเพียงใด เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้แยกความรับผิดของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจนดังเช่นประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1992 ฉบับใหม่ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มีนาคม 1994 ซึ่งมีการกำหนดความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในแต่ละฐานความผิดไว้อย่างชัดเจนว่า ความผิดฐานนี้ผู้กระทำจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หรืออาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งแบบอย่างการบัญญัติกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสนั้นมีผลต่อผู้ใช้กฎหมาย เช่น ศาลสามารถพิจารณาพิพากษาคตามกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ได้โดยไม่ต้องตีความกฎหมายหรือยึดแนวทางการจากคำพิพากษาศาลฎีกาในอดีตก่อนๆ มาใช้พิจารณาคดีที่มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายกัน การใช้กฎหมายของศาลก็จะเป็นไปอย่างถูกต้องตามนิติวิธีตามระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้สิ่งที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ อัตราโทษที่มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นอัตราโทษที่ไต่ลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาได้มีการไต่ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลด้วยในอัตราโทษที่เท่ากัน ทำให้เกิดปัญหาว่าการที่นิติบุคคลได้รับโทษเท่าเทียมกันกับบุคคลธรรมดานั้นมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยอาจใช้แนวทางของประเทศฝรั่งเศสที่แยกบทบัญญัติในเรื่องของโทษสำหรับนิติบุคคลออกจากโทษของบุคคลธรรมดาไว้อย่างชัดเจนและโทษที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสล้วนแต่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการลงโทษเพราะโทษที่กำหนดไว้นั้นมีผลกระทบต่องานที่นิติบุคคลทงหนะนั้นก็คือเสรีภาพในการประกอบกิจการของนิติบุคคล เสรีภาพในการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและเสรีภาพในการมีชื่อเสียงอันมาจากความน่าเชื่อถือของนิติบุคคล เป็นต้น

และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เช่น ร่วมกันศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิมและร่วมกันกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล และหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีความทันสมัย ไม่ล้าสมัยจนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความไม่เหมาะสมในการใช้กฎหมายที่มีอยู่กำหนดความผิดและโทษแก่นิติบุคคลเนื่องจากเหตุการณ์การกระทำความผิดของนิติบุคคลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ล้าสมัยที่กฎหมายยังก้าวไปไม่ถึง เป็นต้น หรือการร่วมกันทบทวนและแก้ไขบทลงโทษของนิติบุคคลให้มีบทบัญญัติแตกต่างหากจากของบุคคลธรรมดาและให้โทษนิติบุคคลมีอัตราโทษที่รุนแรงหรือหนักกว่าโทษของบุคคลธรรมดา เป็นต้น